

Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (otrā palāta)

2018. gada 1. martā*

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Brīvības, drošības un tiesiskuma telpa – Regula (ES) Nr. 650/2012 – Mantošana un Eiropas mantošanas apliecība – Piemērošanas joma – Iespēja norādīt pārdzīvojušā laulātā daļu Eiropas mantošanas apliecībā

Lieta C-558/16

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Kammergericht Berlin* (Berlīnes federālās zemes Augstākā tiesa, Vācija) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2016. gada 25. oktobrī un kas Tiesā reģistrēts 2016. gada 3. novembrī, tiesvedībā, ko ierosinājusi

Doris Margret Lisette Mahnkopf,

piedaloties:

Sven Mahnkopf.

TIESA (otrā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs M. Ilešičs [*M. Ilešič*], tiesneši A. Ross [*A. Rosas*], K. Toadere [*C. Toader*] (referente), A. Prehala [*A. Prechal*] un E. Jarašūns [*E. Jarašiūnas*],

ģenerālvokāts: M. Špunars [*M. Szpunar*],

sekretārs: K. Malaceks [*K. Malacek*], administrators,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2017. gada 4. oktobra tiesas sēdi,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

- Vācijas valdības vārdā – *T. Henze* un *M. Hellmann*, pārstāvji,
- Beļģijas valdības vārdā – *L. Van den Broeck*, *J. Van Holm* un *C. Pochet*, pārstāves,
- Grieķijas valdības vārdā – *G. Papadaki* un *K. Karavasili*, pārstāves,
- Spānijas valdības vārdā – *V. Ester Casas*, pārstāve,
- Itālijas valdības vārdā – *G. Palmieri*, pārstāve, kurai palīdz *F. Di Matteo*, *avvocato dello Stato*,
- Polijas valdības vārdā – *B. Majczyna*, pārstāvis,

* Tiesvedības valoda – vācu.

– Eiropas Komisijas vārdā – *M. Wilderspin* un *M. Heller*, pārstāvji,
noklausījusies ģenerālvokāta secinājumus 2017. gada 13. decembra tiesas sēdē,
pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- 1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) Nr. 650/2012 (2012. gada 4. jūlijs) par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, nolēmumu atzīšanu un izpildi un publisku aktu akceptēšanu un izpildi mantošanas lietās un par Eiropas mantošanas apliecības izveidi (OV 2012, L 201, 107. lpp.) 1. panta 1. punktu, 67. panta 1. punktu un 68. panta l) punktu.
- 2 Šis lūgums ir iesniegts tiesvedībā par pieteikumu par Eiropas mantošanas apliecības izdošanu, ko ierosinājusi *Doris Margret Lisette Mahnkopf* pēc sava vīra nāves un kas attiecas uz viņa mantojumu.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

Regula Nr. 650/2012

- 3 Regulas Nr. 650/2012 preambulas 7., 9., 11., 12. un 71. apsvērumi ir formulēti šādi:

“(7) Būtu jāveicina iekšējā tirgus pienācīga darbība, novēršot šķēršļus, ko saistībā ar personu brīvu pārvietošanos rada grūtības izmantot savas tiesības attiecībā uz mantošanu, kurai ir pārrobežu elementi. Eiropas tiesiskuma telpā pilsoņiem ir jāvar laikus organizēt savu mantojumu. Efektīvā veidā ir jānodrošina mantinieku un legātāru, citu mirušajam tuvu personu, kā arī mantojuma kreditoru tiesības.

[..]

(9) Šīs regulas darbības jomai būtu jāietver visi mirušā atstātā mantojuma mantošanas civiltiesiskie aspekti, proti, visi mantas, tiesību un saistību nodošanas veidi nāves gadījumā neatkarīgi no tā, vai tā ir labprātīga nodošana, kas noteikta pēdējās gribas rīkojumā, vai tā ir nodošana likumiskās mantošanas gadījumā.

[..]

(11) Šī regula nebūtu jāpiemēro citām civiltiesību jomām kā vien mantošanai. Skaidrības labad vairāki jautājumi, ko varētu uzskatīt par saistītiem ar mantošanu, būtu nepārprotami jāizslēdz no šīs regulas darbības jomas.

(12) Tādēļ šī regula nebūtu jāpiemēro jautājumiem, kas saistīti ar laulāto mantisko attiecību regulējumu, tostarp ar dažās tiesību sistēmās sastopamo laulību līgumu, ciktāl šāds līgums neskar mantošanas jautājumus, kā arī ar mantisko attiecību regulējumu attiecībās, kuru ietekmi uzskata par pielīdzināmu laulības ietekmei. Tomēr iestādēm, kas nodarbojas ar konkrētu mantošanas lietu saskaņā ar šo regulu, nosakot mirušā atstāto mantojumu un attiecīgās labuma guvēju daļas, atkarībā no situācijas būtu jāņem vērā mirušā noslēgt[ā] laulāto mantisko attiecību regulējum[a] vai tam līdzīg[a] mantisko attiecību regulējum[a] [izbeigšana].

[..]

(71) Apliecībai vajadzētu būt vienādam spēkam visās dalībvalstīs. Tai nevajadzētu būt izpildāmam dokumentam pašai par sevi, taču tai būtu jābūt pierādījuma spēkam, un būtu jāuzskata, ka tā patiesi apliecina apstākļus, kas noteikti saskaņā ar mantošanai piemērojamiem tiesību aktiem vai saskaņā ar jebkādiem citiem tiesību aktiem, ko piemēro konkrētiem apstākļiem, piemēram, pēdējās gribas rīkojumu spēkā esamībai pēc būtības. [..]”

4 Atbilstoši šīs regulas 1. pantam “Darbības joma”:

“1. Šo regulu piemēro mirušo atstātā mantojuma mantošanai. To nepiemēro nodokļu, muitas vai administratīvos jautājumos.

2. No šīs regulas darbības jomas ir izslēgti šādi jautājumi:

[..]

d) jautājumi, kas saistīti ar laulāto mantisko attiecību regulējumu un mantisko attiecību regulējumu attiecībās, kuru ietekmi saskaņā ar šādām attiecībām piemērojamiem tiesību aktiem uzskata par pielīdzināmu laulības ietekmei;

[..].”

5 Šīs regulas 3. panta 1. punkta a) apakšpunktā jēdziens “mantošana” ir definēts kā tāds, kas “aptver visus mantas, tiesību un saistību nodošanas veidus nāves gadījumā neatkarīgi no tā, vai tā būtu labprātīga nodošana saskaņā ar pēdējās gribas rīkojumu vai nodošana likumiskas mantošanas gadījumā”.

6 Šīs pašas regulas 21. panta, kurā ir paredzēts vispārīgs noteikums par mantošanai piemērojamiem tiesību aktiem, 1. punktā ir noteikts:

“Ja vien šajā regulā nav paredzēts citādi, mantošanai kopumā piemērojamiem tiesību aktiem ir tās valsts tiesību akti, kurā bija mirušā pastāvīgā dzīvesvieta nāves brīdī.”

7 Regulas Nr. 650/2012 22. panta “Piemērojamo tiesību aktu izvēle” 1. punkta pirmajā daļā ir paredzēts:

“Persona kā tiesību aktus, kas reglamentē tās atstāto mantojumu kopumā, var izvēlēties tās valsts tiesību aktus, kuras pilsonis šī persona ir izvēles izdarīšanas laikā vai nāves brīdī.”

8 Šīs regulas 23. pantā “Piemērojamo tiesību aktu darbības joma”, ir noteikts:

“1. Tiesību akti, kas noteikti saskaņā ar 21. vai 22. pantu, reglamentē mantošanu kopumā.

2. Minētie tiesību akti jo īpaši reglamentē:

[..]

b) to, kā noteikt labuma guvējus, to attiecīgās daļas un saistības, ko tiem varētu būt noteicis mirušais, un to, kā noteikt citas mantošanas tiesības, tostarp pārdzīvojušā laulātā vai partnera mantošanas tiesības;

[..].”

- 9 Minētās regulas VI nodaļā “Eiropas mantošanas apliecība” ir ietverts tās 62.–73. pants. Regulas Nr. 650/2012 62. pantā ir noteikts:

“1. Ar šo regulu tiek izveidota Eiropas mantošanas apliecība (turpmāk “apliecība”), ko izdod izmantošanai citā dalībvalstī un kam ir 69. pantā uzskaitītās sekas.

2. Apliecības izmantošana nav obligāta.

3. Apliecība neaizstāj dalībvalstīs līdzīgam nolūkam izmantotus iekšējus dokumentus. Tomēr no brīža, kad apliecība ir izdota izmantošanai citā dalībvalstī, tai ir 69. pantā uzskaitītās sekas arī tajā dalībvalstī, kuras iestādes to ir izdevušas saskaņā ar šo nodaļu.”

- 10 Šīs regulas 63. panta “Apliecības mērķis” 1. un 2. punktā ir paredzēts:

“1. Apliecību paredzēts izmantot mantiniekiem, legātāriem, kam ir tiešas mantošanas tiesības [...] citā dalībvalstī [un kam ir] jāatsaucas uz savu statusu vai attiecīgi jāsteno savas tiesības kā mantiniekiem vai legātāriem [...].

2. Jo īpaši apliecību var izmantot, lai apliecinātu vienu vai vairākus no turpmāk minētajiem apstākļiem:

a) katra apliecībā minētā mantinieka vai – atkarībā no gadījuma – legātāra statusu un/vai tiesības un to attiecīgās mantojuma daļas;

b) konkrētas mantas vai konkrētu mantu, kas veido daļu no mantojuma, piešķiršanu mantiniekam(-iem) vai – atkarībā no gadījuma – legātāram(-iem), kas minēts(-i) apliecībā;

[..].”

- 11 Saskaņā ar minētās regulas 65. panta 3. punkta d) apakšpunktu:

“[Apliecības] pieteikumā iekļauj turpmāk norādīto informāciju, ciktāl šāda informācija pieteikuma iesniedzējam ir zināma un ir vajadzīga, lai izdevējiestāde varētu apliecināt apstākļus, kuriem pieteikuma iesniedzējs vēlas apliecinājumu, un tam pievieno visus attiecīgos dokumentus, kas var būt vai nu oriģināli, vai kopijas, kuras atbilst vajadzīgajiem autentiskuma noteikšanas nosacījumiem, neskarot 66. panta 2. punktu:

[..]

d) ziņas par mirušā laulāto vai partneri un, ja tādi bijuši, par bijušo(-ajiem/-ajām) laulāto(-ajiem/-ajām) vai bijušo(-ajiem) partneri(-iem): uzvārds (attiecīgā gadījumā – uzvārds dzimšanas brīdī), vārds(-i), dzimums, dzimšanas datums un vieta, ģimenes stāvoklis, pilsonība, personas kods (attiecīgā gadījumā) un adrese;

[..].”

- 12 Šīs pašas regulas 67. panta 1. punktā ir paredzēts:

“Izdevējiestāde saskaņā ar šajā nodaļā izklāstīto procedūru nekavējoties izdod apliecību, kad saskaņā ar mantošanai piemērojamiem tiesību aktiem vai saskaņā ar jebkādiem citiem tiesību aktiem, ko piemēro konkrētiem apstākļiem, ir konstatēti apliecināmie apstākļi. Tā izmanto veidlapu, kas izveidota saskaņā ar 81. panta 2. punktā minēto konsultēšanās procedūru. [...]”

13 Regulas Nr. 650/2012 68. pantā, kurā ir reglamentēts apliecības saturs, ir noteikts:

“Apliecībā ietver šādu informāciju, ciktāl tas ir vajadzīgs mērķim, kuram to izdod:

[..]

f) ziņas par mirušo: uzvārds (attiecīgā gadījumā – uzvārds dzimšanas brīdī), vārds(-i), dzimums, dzimšanas datums un vieta, ģimenes stāvoklis, pilsonība, personas kods (attiecīgā gadījumā), adrese nāves brīdī, miršanas datums un vieta;

[..]

h) informācija par mirušā noslēgto laulības līgumu vai – attiecīgā gadījumā – par mirušā noslēgto līgumu par attiecībām, kuras saskaņā ar šādām attiecībām piemērojamiem tiesību aktiem uzskata par pielīdzināmām laulībai, un informācija par laulības mantiskajām attiecībām vai līdzvērtīgām mantiskajām attiecībām;

[..]

l) katra mantinieka daļa un attiecīgā gadījumā tiesību un/vai mantas saraksts, kas pienākas katram konkrētam mantiniekam;

[..].”

14 Šīs pašas regulas 69. pantā “Apliecības spēks” ir noteikts:

“1. Apliecība bez kādas īpašas procedūras ir spēkā visās dalībvalstīs.

2. Tiek pieņemts, ka apliecībā precīzi uzrādīti apstākļi, kuri konstatēti saskaņā ar mantošanai piemērojamiem tiesību aktiem vai saskaņā ar jebkādiem citiem tiesību aktiem, ko piemēro konkrētiem apstākļiem. Tiek uzskatīts, ka personai, kura apliecībā minēta kā mantinieks, legātārs [..], ir apliecībā minētais statuss un/vai ir tiesības vai pilnvaras, kas norādītas apliecībā, bez nekādiem citiem nosacījumiem un/vai ierobežojumiem, kas saistīti ar minētajām tiesībām vai pilnvarām, kā vien tie, kas norādīti apliecībā.

[..]”

Regula (ES) 2016/1103

15 Padomes Regulas (ES) 2016/1103 (2016. gada 24. jūnijs), ar ko īsteno ciešāku sadarbību attiecībā uz jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem un nolēmumu atzīšanu un izpildi laulāto mantisko attiecību jomā (OV 2016, L 183, 1. lpp.) preambulas 18. un 22. apsvērums ir formulēti šādi:

“(18) Šīs regulas darbības jomā būtu jāiekļauj visi laulāto mantisko attiecību civiltiesību aspekti, aptverot gan laulāto mantas ikdienas pārvaldi, gan mantisko attiecību izbeigšanu, jo īpaši sakarā ar pāra šķiršanos vai viena laulātā nāvi. [..]

[..]

(22) Tā kā uzturēšanas saistības starp laulātajiem reglamentē ar Padomes Regulu (EK) Nr. 4/2009 [(2008. gada 18. decembris) par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, nolēmumu atzīšanu un izpildi un sadarbību uzturēšanas saistību lietās (OV 2009, L 7, 1. lpp.)], tās būtu jāizslēdz no šīs regulas darbības jomas, tāpat kā jautājumi par mirušā laulātā atstātā mantojuma mantošanu, jo uz tiem attiecas [Regula Nr. 650/2012].”

16 Šīs regulas 1. panta “Darbības joma” 2. punkta d) apakšpunktā ir noteikts:

“No šīs regulas darbības jomas ir izslēgti šādi jautājumi:

[..]

d) miruša laulātā atstātā mantojuma mantošana.”

17 Minētās regulas 70. panta “Stāšanās spēkā” 2. punkta otrajā daļā ir paredzēts, ka šī regula stājas spēkā tikai 2019. gada 29. janvārī, izņemot dažus vispārīgus un nobeiguma noteikumus.

Vācijas tiesību akti

18 Atbilstoši *Bürgerliches Gesetzbuch* (Vācijas Civilkodekss, turpmāk tekstā – “BGB”) 1371. panta 1. punktam:

“Ja laulāto mantisko attiecību režīmu izbeidz laulātā nāve, tad laulībā iegūtās mantas vērtības palielinājums (pieaugums) tiks noteikts, palielinot pārdzīvojušā laulātā likumīgā mantojuma daļu par ceturtdaļu no mantojuma; šajā gadījumā nav nozīmes tam, vai kāds no laulātajiem ir ieguvis laulāto mantas vērtības pieaugumu.”

19 *BGB* 1931. pantā ir paredzēts:

“(1) Mantojuma atstājēja pārdzīvojušajam laulātajam kā likumiskajam mantiniekam ir tiesības uz vienu ceturtdaļu no mantojuma kopā ar radniekiem taisnā līnijā un uz pusi no mantojuma kopā ar radniekiem sānu līnijā vai kopā ar vecvecākiem. Ja dzīvi ir gan vecvecāki, gan vecvecāku lejpupējie radnieki, tad pārdzīvojušajam laulātajam ir tiesības uz daļu no otras mantojuma puses, kas saskaņā ar 1926. pantu pienāktos lejpupējiem radniekiem.

[..]

(3) *BGB* 1371. pantā paredzētā norma paliek neskarta.

[..]”

Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

20 *G. Mahnkopf* nomira 2015. gada 29. augustā. Nāves dienā viņš bija laulībā ar *D. M. L. Mahnkopf*. Abu laulāto, kuriem bija Vācijas pilsonība, pastāvīgā dzīvesvieta bija Berlīnē (Vācija). Mirušā, kurš nebija sagatavojis pēdējās gribas rīkojumu, vienīgie mantinieki bija viņa laulātā un vienīgais laulāto dēls.

21 Laulāto starpā pastāvēja likumisks laulāto mantas pieauguma kopības režīms ar izlīdzināšanu, un viņi nebija noslēguši laulības līgumu. Papildus aktīviem Vācijā mantojuma atstājēja mantojums ietver arī pusi no nekustamā kopīpašuma Zviedrijā.

- 22 Pēc *D. M. L. Mahnkopf* lūguma *Amtsgericht Schöneberg* (Šonebergas pirmās instances tiesa, Vācija), kas ir kompetentā tiesa *G. Mahnkopf* atstātā mantojuma lietā, 2016. gada 30. maijā izsniedza valsts mantošanas apliecību, saskaņā ar kuru pārdzīvojušī laulātā un lejupējais radnieks katrs mantoja pusi no mantojuma atstājēja mantas, pamatojoties uz likumisko mantošanu saskaņā ar Vācijas tiesībām. Iesniedzējtiesa skaidro, ka mantojuma daļu, kas piešķirta sievai, izriet no *BGB* 1931. panta 1. punkta piemērošanas, saskaņā ar kuru pārdzīvojušā laulātā likumiskā daļa, kas ir ceturtdaļa no mantojuma, tiek palielināta vēl par ceturtdaļu, ja laulātie dzīvoja atbilstoši likumiskajam laulāto mantas pieauguma kopības režīmam ar izlīdzināšanu, kā izriet no *BGB* 1371. panta 1. punkta.
- 23 2016. gada 16. jūnijā *D. M. L. Mahnkopf* arī lūdza notāram, piemērojot Regulu Nr. 650/2012, izsniegt Eiropas mantošanas apliecību, kurā viņa kopā ar dēlu tiktu norādīta kā līdzmantinieki, kas katrs manto pusi no mantojuma, pamatojoties uz valsts likumiskās mantošanas noteikumu. Tā vēlējās izmantot šo apliecību, lai pārrakstītu savas īpašumtiesības uz nekustamo īpašumu Zviedrijā. Šis notārs nodeva *D. M. L. Mahnkopf* lūgumu *Amtsgericht Schöneberg* (Šonebergas pirmās instances tiesa).
- 24 Šī tiesa noraidīja lūgumu izdot Eiropas mantošanas apliecību tādēļ, ka mantojuma atstājēja laulātajai piešķirtā daļa mirušā atstātā mantojuma ceturtdaļas apmērā bija pamatota ar mantošanas tiesībām un atlikušās mirušā atstātā mantojuma ceturtdaļas apmērā – ar laulāto mantisko attiecību režīmu, kas paredzēts *BGB* 1371. panta 1. punktā. Tomēr noteikums, saskaņā ar kuru tika piešķirta šī pēdējā minētā ceturtdaļa, kas ir saistīta ar laulāto mantisko attiecību režīmu, nevis ar mantošanas tiesībām, neietilpstot Regulas Nr. 650/2012 piemērošanas jomā.
- 25 *D. M. L. Mahnkopf* šo lēmumu pārsūdzēja *Kammergericht Berlin* (Berlīnes federālās zemes Augstākā tiesa, Vācija). Savā pārsūdzībā viņa arī papildināja savu sākotnējo prasību, lūdzot, pakārtoti, lai Eiropas mantošanas apliecība tiktu izdota ar informatīvu norādi par viņas mantošanas tiesībām, kas attiecībā uz mirušā atstātā mantojuma ceturtdaļu ir pamatotas ar laulāto mantas pieauguma kopības režīmu ar izlīdzināšanu.
- 26 Iesniedzējtiesa norāda, ka doktrīnā nav vienota viedokļa par to, vai *BGB* 1371. panta 1. punkta noteikums ir mantošanas tiesību noteikums vai laulāto mantisko attiecību režīma noteikums. Tā uzskata, ka, ņemot vērā šā noteikuma mērķi, proti, mantas pieauguma sadalīšanu, ja mantas kopība beidzas viena no laulātajiem nāves dēļ, *BGB* 1371. panta 1. punkts nav “mirušo atstātā” mantojuma mantošanas noteikums Regulas Nr. 650/2012 1. panta 1. punkta izpratnē. Atbilstoši tās norādītajam šajā tiesību normā paredzētais noteikums vienmēr ir piemērojams, ja laulības sekas, tostarp laulāto mantisko attiecību jautājumi, tiek reglamentēti Vācijas tiesībās. Šī piemērošana nebūtu nodrošināta, ja šis noteikums tiktu kvalificēts kā mantošanas tiesību noteikums, jo tad tās piemērošanas jomā ietilptu tikai gadījumi, kad mantošana tiek reglamentēta ar Vācijas tiesībām saskaņā ar Regulas Nr. 650/2012 21. un 22. pantu.
- 27 Tāpat iesniedzējtiesa uzskata, ka, tā kā Savienības tiesībās nav saskaņoti noteikumi par laulāto mantiskajām attiecībām, pārdzīvojušā laulātā likumiskās mantojuma daļas palielinājums, kas izriet no laulāto mantiskās attiecības reglamentējoša noteikuma, šajā gadījumā, *BGB* 1371. panta 1. punkta piemērošanas, parasti nevar tikt ierakstīts (pat informatīvi) Eiropas mantošanas apliecībā.
- 28 Tomēr tā uzskata, ka šis palielinājums var tikt norādīts Eiropas mantošanas apliecībā, ja mantošanas tiesības, kas ir piemērojamas saskaņā ar Regulas Nr. 650/2012 21. vai 22. pantu, un likums par laulāto mantiskajām attiecībām – neatkarīgi no piemērojamajām kolīziju normām – tiek noteiktas, piemērojot vienas un tās pašas dalībvalsts tiesības. Šajā lietā mantošanai piemērojamie tiesību akti un laulāto mantiskajām attiecībām piemērojamie tiesību akti esot jānosaka vienīgi saskaņā ar Vācijas tiesībām.
- 29 Šajā saistībā šī tiesa norāda, ka Regulas Nr. 650/2012 67. panta 1. punktā un 69. panta 2. punktā izmantotais formulējums, saskaņā ar kuru apliecībā ierakstāmā informācija ir nosakāma atbilstoši mantojumam piemērojamiem tiesību aktiem “vai saskaņā ar jebkādiem citiem tiesību aktiem, ko

piemēro konkrētiem apstākļiem”, pieļaujot šādu interpretāciju. Tas esot pamatots arī ar Regulas Nr. 650/2012 preambulas 12. apsvēruma otro teikumu un Eiropas mantošanas apliecības mērķi vienkāršot un paātrināt mantošanas tiesību pārrobežu izpildi.

30 Šādos apstākļos *Kammergericht Berlin* (Berlīnes federālās zemes Augstākā tiesa) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

“1) Vai Regulas [Nr. 650/2012] 1. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tās darbības joma (“mirušā atstātā mantojuma mantošana”) attiecas arī uz tādām valsts tiesību normām kā *BGB* 1371. panta 1. punkts, kurā regulētas mantiskās attiecības pēc viena laulātā nāves, palielinot pārdzīvojušā laulātā likumisko mantojuma daļu?

2) Ja uz pirmo jautājumu tiek sniegta noliedzoša atbilde, – vai Regulas Nr. 650/2012 68. panta l) punkts un 67. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka pārdzīvojušajam laulātajam pienākošos daļu var ierakstīt pilnā apjomā Eiropas mantojuma apliecībā pat tad, ja tā ir tāda proporcija no šīs daļas, kas radusies saistībā ar pieaugumu atbilstoši tādiem noteikumiem, kas reglamentē laulāto mantiskās attiecības, kā *BGB* 1371. panta 1. punkts?

Ja uz iepriekšējo jautājumu principā ir jāatbild noliedzoši, – vai uz to izņēmuma kārtā var tikt atbildēts apstiprinoši gadījumos, kad:

- a) mantošanas apliecība ir izdota ar mērķi apliecināt mantošanas tiesības noteiktā citā dalībvalstī uz tur esošo mirušā īpašumu un
- b) nolēmums par mantošanu ([Regulas Nr. 650/2012] 4. un 21. pants) un – neatkarīgi no tā, kādas kolīziju normas tiek piemērotas, – par jautājumiem, kas saistīti ar laulāto mantiskajām attiecībām, ir jāpieņem, pamatojoties uz šīs pašas valsts tiesību aktiem?

3) Ja uz pirmo un otro jautājumu ir jāatbild noliedzoši, – vai Regulas [Nr. 650/2012] 68. panta l) punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka pārdzīvojušā laulātā daļa, kas ir palielināta saskaņā ar laulāto mantisko attiecību regulējumu, ņemot vērā palielinājumu, var tikt pilnībā norādīta Eiropas mantojuma apliecībā, bet tikai informatīvos nolūkos?”

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Par pirmo jautājumu

31 Iesniedzējtiesas pirmais jautājums būtībā ir par to, vai Regulas Nr. 650/2012 1. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka minētās regulas piemērošanas jomā ietilpst tāda valsts tiesību norma kā pamatlietā aplūkotā, kurā ir paredzēts, ka viena laulātā nāves gadījumā mantojums tiek sadalīts pēc vienotas likmes, palielinot pārdzīvojušā laulātā mantojuma tiesības.

32 Ievadā ir jāatgādina, ka saskaņā ar Tiesas pastāvīgo judikatūru gan no Savienības tiesību vienveidīgas piemērošanas prasības, gan no vienlīdzības principa izriet, ka Savienības tiesību norma, kurā tās satura un piemērošanas jomas noskaidrošanai nav nevienas tiešas norādes uz dalībvalstu tiesībām, parasti visā Savienībā ir interpretējama autonomi un vienveidīgi (spriedums, 2016. gada 18. oktobris, *Nikiforidis*, C-135/15, EU:C:2016:774, 28. punkts un tajā minētā judikatūra), kas jādara, ņemot vērā ne tikai šīs tiesību normas formulējumu, bet arī tās kontekstu un attiecīgā tiesiskā regulējuma mērķi (skat. it īpaši spriedumu, 2017. gada 18. maijs, *Hummel Holding*, C-617/15, EU:C:2017:390, 22. punkts un tajā minētā judikatūra).

33 Saskaņā ar Regulas Nr. 650/2012 1. panta 1. punkta formulējumu šī regula ir piemērojama mirušo atstātā mantojuma mantošanai. Šīs regulas 1. panta 2. punktā izsmeltoši ir uzskaitīti no šīs regulas piemērošanas jomas izslēgtie jautājumi, tostarp šīs tiesību normas d) apakšpunktā paredzētie

“jautājumi, kas saistīti ar laulāto mantisko attiecību regulējumu”. Minētās regulas 3. panta 1. punkta a) apakšpunktā ir precizēts, ka mantošana “aptver visus mantas, tiesību un saistību nodošanas veidus nāves gadījumā neatkarīgi no tā, vai tā būtu labprātīga nodošana saskaņā ar pēdējās gribas rīkojumu vai nodošana likumiskas mantošanas gadījumā”.

- 34 Arī no Regulas Nr. 650/2012 preambulas 9. apsvēruma izriet, ka šīs regulas piemērošanas jomai būtu jāietver visi mirušā atstātā mantojuma mantošanas civiltiesiskie aspekti.
- 35 Kas attiecas uz Regulas Nr. 650/2012 mērķiem, ir jānorāda, ka saskaņā ar tās preambulas 7. apsvērumu tai būtu jāveicina iekšējā tirgus pienācīga darbība, novēršot šķēršļus, ko saistībā ar personu brīvu pārvietošanos rada grūtības izmantot savas tiesības attiecībā uz mantošanu, kurai ir pārrobežu elementi. Konkrētāk, Eiropas tiesiskuma telpā efektīvi ir jānodrošina mantinieku un legātāru, citu mirušajam tuvu personu, kā arī mantojuma kreditoru tiesības.
- 36 Šim nolūkam Regulā Nr. 650/2012 ir paredzēta Eiropas mantošanas apliecības izveide, kurai būtu jāļauj katram mantiniekam, legātāram vai šajā apliecībā minētajam tiesību pārņēmējam pierādīt citā dalībvalstī savu mantošanas statusu un tiesības (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2017. gada 12. oktobris, *Kubicka*, C-218/16, EU:C:2017:755, 59. punkts).
- 37 Attiecībā uz šīs tiesību normas kontekstu no Regulas Nr. 650/2012 preambulas 11. un 12. apsvēruma izriet, ka tā nebūtu jāpiemēro citām civiltiesību jomām kā vien mantošanai un it īpaši jautājumiem, kas saistīti ar laulāto mantisko attiecību regulējumu, tostarp ar dažās tiesību sistēmās sastopamo laulību līgumu, ciktāl šāds līgums neskar mantošanas jautājumus.
- 38 Šajā gadījumā no iesniedzējtiesas lēmuma izriet, ka saskaņā ar *BGB* 1371. panta 1. punktu laulāto mantas pieauguma kopības režīma ar izlīdzināšanu (*Zugewinnngemeinschaft*) izbeigšanas gadījumā pārdzīvojušā laulātā likumiskā daļa, sadalot mantas vērtības pieaugumu, tiek palielināta vēl par ceturtdaļu.
- 39 Savos apsvērumos Vācijas valdība šajā saistībā uzsvēra, ka šī valsts tiesību norma par laulāto mantas kopības izbeigšanu ir piemērojama tikai laulības izbeigšanas nāves dēļ gadījumā. Tās mērķis esot pēc vienotas likmes sadalīt laulības laikā iegūto mantu, kompensējot neizdevīgo situāciju, kas rodas likumiskā laulāto mantas pieauguma kopības režīma ar izlīdzināšanu pārtraukšanas dēļ viena no laulātajiem nāves gadījumā, tādējādi izvairoties no pienākuma precīzi noteikt mantas sastāvu un vērtību laulības sākumā un beigās.
- 40 Kā secinājumu 78. un 93. punktā norādījis ģenerāladvokāts, atbilstoši Tiesas rīcībā esošajai informācijai *BGB* 1371. panta 1. punkts attiecas nevis uz mantas daļu sadali starp laulātajiem, bet gan uz jautājumu par pārdzīvojušā laulātā tiesībām uz tām daļām, kas jau ir ieskaitītas mantojuma masā. Šādos apstākļos nešķiet, ka šī noteikuma galvenais mērķis būtu mantas daļu sadale vai laulāto mantisko attiecību izbeigšana, bet drīzāk to mantojuma daļu noteikšana *de quantum*, kas ir piešķiramas pārdzīvojušajam laulātajam attiecībā pret pārējiem mantiniekiem. Šāds noteikums tāpat galvenokārt attiecas uz mirušā laulātā mantojumu, nevis uz laulāto mantiskajām attiecībām. Līdz ar to tāda valsts tiesību norma kā pamatlietā aplūkotā attiecas uz mantošanas tiesībām Regulas Nr. 650/2012 vajadzībām.
- 41 Turklāt šai interpretācijai nav pretrunā Regulas 2016/1103 piemērošanas joma. Proti, šajā regulā, lai arī tā pieņemta, lai – atbilstoši tās preambulas 18. apsvērumam – iekļautu visus laulāto mantisko attiecību civiltiesību aspektus, aptverot gan laulāto mantas ikdienas pārvaldi, gan mantisko attiecību izbeigšanu, jo īpaši sakarā ar pāra šķiršanos vai viena laulātā nāvi, no tās darbības jomas saskaņā ar 1. panta 2. punkta d) apakšpunktu ir skaidri izslēgta “miruša laulātā atstātā mantojuma mantošana”.
- 42 Visbeidzot, kā norādījis arī ģenerāladvokāts tostarp savu secinājumu 102. punktā, ja daļa, kas pienākas pārdzīvojušajam laulātajam atbilstoši tādai valsts tiesību normai kā *BGB* 1371. panta 1. punkts, tiek kvalificēta atbilstoši mantošanas tiesību aktiem, Eiropas mantošanas apliecībā var tikt norādīta

informācija par šo daļu ar visām Regulas Nr. 650/2012 69. pantā aprakstītajām sekām. Saskaņā ar šīs regulas 69. panta 1. punktu Eiropas mantošanas apliecība bez kādas īpašas procedūras ir spēkā visās dalībvalstīs. Šī panta 2. punktā ir paredzēts, ka personai, kura šajā apliecībā minēta kā legātārs, ir apliecībā minētais statuss un tiesības bez nekādiem citiem nosacījumiem un/vai ierobežojumiem, kas saistīti ar šīm tiesībām, kā vien tie, kas norādīti minētajā apliecībā (spriedums, 2017. gada 12. oktobris, *Kubicka*, C-218/16, EU:C:2017:755, 60. punkts).

- 43 Līdz ar to ir jākonstatē, ka Eiropas mantošanas apliecības mērķu īstenošana tiktu ievērojami apgrūtināta tādā situācijā kā pamatlietā aplūkotā, ja šajā sertifikātā netiktu ietverta pilnīga informācija par pārdzīvojušā laulātā tiesībām uz mantojuma masu.
- 44 Ņemot vērā iepriekš izklāstītos apsvērumus, uz pirmo jautājumu ir jāatbild, ka Regulas Nr. 650/2012 1. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka minētās regulas piemērošanas jomā ietilpst tāda valsts tiesību norma kā pamatlietā aplūkotā, kurā ir paredzēts, ka viena laulātā nāves gadījumā mantojums tiek sadalīts pēc vienotas likmes, palielinot pārdzīvojušā laulātā mantojuma daļu.

Otrais un trešais jautājums

- 45 Ņemot vērā uz pirmo jautājumu sniegto atbildi, atbilde uz otro un trešo jautājumu nav jāsniedz.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 46 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēti pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (otrā palāta) nospriež:

Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) Nr. 650/2012 (2012. gada 4. jūlijs) par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, nolēmumu atzīšanu un izpildi un publisku aktu akceptēšanu un izpildi mantošanas lietās un par Eiropas mantošanas apliecības izveidi 1. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka minētās regulas piemērošanas jomā ietilpst tāda valsts tiesību norma kā pamatlietā aplūkotā, kurā ir paredzēts, ka viena laulātā nāves gadījumā mantojums tiek sadalīts pēc vienotas likmes, palielinot pārdzīvojušā laulātā mantojuma daļu.

[Paraksti]